

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologia Scholastica Secundum Viam Et Doctrinam D. Thomæ Aquinatis, Doctoris Angelici

In Celebri Archiepiscopali Benedictina Universitate Salisburgensi, methodo
& norma ibidem usitata publicè tradita, & in IV. Tomos digesta ; Qvorvm
Primvs Tractat De Deo Vno Et Trino, Deq[ue] Creatura Angelica ...

Mezger, Paul

Augustæ Vindelicorum, 1695

Disputatio VIII. De Lumine Gloriæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73455](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73455)

DISPUTATIO VIII.

DE

Lumine Glorix.

DICTUM est de principiis visionis se tenentibus ex parte objecti videlicet de specie impressa & expressa. Nunc etiam tractandum est de principio pertinente ad ipsam potentiam intellectivam, quæ perficitur & confortatur ad præstantissimum actum Divinæ visionis elicendum, quod quidem principium lumen gloriæ nuncupamus: cuius primò necessitatem & existentiam, deinde quidditatem & naturam investigamus.

ARTICULUS I.

An lumen gloriæ sit necessarium ad videndum DEUM?

SUMMARIUM.

1. Veritas fidei adstruit lumen gloriæ.
2. Diversitas sententiarum, in quo consistat?
3. Requiritur lumen gloriæ per modum habitus elevans intellectum ad videndum DEUM.
4. Fundamentum ex natura visionis requirentis potentiam proportionatam.
5. Et ex paritate aliorum habituum.
6. Impugnatur ulterius concursus objectivus.
7. Primum officium luminis gloriæ, intellectum elevare.
8. Alterum, disponere ad intelligibilem unionem cum Divina essentia.
9. Instantia de hypostasi, & ipso lumine gloriæ.
10. Hypostasis non eget præviâ dispositione, quia dat ipsum esse.
11. Ne lumen gloriæ, quia est ipsa dispositio.
12. Unio intelligibilis non nisi comparativè ad physicam unionem potest dici metaphorica.

§. I.

Adstruitur necessitas luminis gloriæ.

1. Aliquod lumen gloriæ ad Divinæ essentia visionem Beatis saltem de potentia DEI ordinaria esse necessarium, est definitum in Concilio Viennensi contra Beguardos & Beguinas Hæreticos, qui negabant, animam indigere lumine gloriæ ipsam elevante ad videndum DEUM, ut habetur in Clementina ad nostrum. de hæret. Colligitur è S. Script. Apoc. 21. claritas DEI illuminabit eam. h. e. Societatem Beatorum videntium DEUM. & Psal. 35. in lumine tuo videbimus lumen. h. e. interprete Genebrardo, per lumen gloriæ à te nobis communicatum, videbimus te DEUS, qui lux es inaccessibilis. in quo verò lumen gloriæ consistat, vel an per absolutam DEI potentiam suppleri possit? nihil definitum, sed Theologorum disceptationi relictum est.
2. Fuerunt primò, qui dicerent, lumen gloriæ esse ipsum DEUM, seu lumen increatum, quod objectivo suo concursu suppleat tum speciem impressam, tum lumen creatum, tenens se ex parte potentia. Sed hæc expositio in primis videtur esse contra mentem Concilii, tale lumen gloriæ adstruendis, quale ab hæreticis negabatur, sed objectivum DEI concursum hæretici non negabant,

aliàs negassent omnino DEUM videri: ergo præter objectivum DEI concursum, aliud lumen distinctum intellexit.

Aureoli sententia est, per lumen gloriæ intelligi ipsam visionem. Sed hæc expositio nugatoria reddit definitonem Concilii, quia sensus ipsius foret, quod anima indigeret visione ad videndum DEUM, quod nec Beguardi negabant, aut alius sanæ mentis negaverit.

Tertiò alii (pro qua sententia citatur Scotus) intelligunt concursum DEI effectivum, sive actionem productivam visionis. Sed & ista sententia (ut alia in decursu proponenda omittam) incidit in absurdum prioris opinionis: cum enim iste concursus DEI simulaneus non distingatur ab ipsa visione, rursus nugatoria erit propositio, si dicas, lumen gloriæ esse necessarium ad visionem.

Quartò aliqui intelligunt auxilium transiens: Sed quamvis ad visionem transeuntem (qualem probabiliter S. Paulus habuit in raptu) auxilium transiens, sive ut vocat S. Doctor 2. 2. q. 175. a. 3. ad 2. lumen gloriæ per modum passionis transeuntis collatum, proportionem habeat & visioni tamen permanentem & inamissibiliter collata non nisi permanens principium visionis proportionatur.

Quinta tandem ait esse, qualitatem supernaturalem, & permanentem qualis est gratia sanctificans, habitus fidei &c. quam rursus alii cum Vasquez, Hurtado, Esparza, Rosmer identificant cum specie impressa, ut supra retulimus & rejecimus; alii distinguunt.

CONCLUSIO. Præter concursum objectivum 3. Divina essentia in ratione speciei intelligibilis unita, ex parte intellectus requiritur lumen gloriæ per modum habitus ipsam intrinsecè elevans & confortans. Ita Schola S. Thomæ cum pluribus aliis, etiam Scotistis, teste Smising tract. 2. disp. 6. q. 4. & apertè colligitur ex testimonio S. Doct. prioris disp. 2. 1. n. 5. adductis, præsertim hic. q. 12. a. 5. ad 2. cum dicit: Lumen gloriæ non requiritur ad videndum DEI essentiam, quasi similitudo, in qua DEVS videatur, sed quasi perfectio quadam intellectus, confortans ipsum ad videndum DEUM, & ideo potest dici, quod non est medium, in quo DEVS

DEVS videatur, sed sub quo videtur: ubi præter concursum essentia divina in ratione speciei intelligibilis, admittit simul lumen gloriæ, quod vocatur medium sub quo, & distinguitur à medio quo, vel in quo, quorum illo speciem intelligibilem, isto similitudinem objectivam S. Doctor intelligit.

Ratio quoque ab eodem S. Doctore hica. 2. insinuata & ex intima natura visionis petita est, quod præter concursum ex parte objecti, requiritur ad visionem sufficiens concursus ex parte potentia, ut nempe potentia habeat proportionatam virtutem & efficaciam, sitque apta ad producendam visionem, sine hoc enim inutilis erit, imò (ut mox dicitur) impossibilis concursus objecti: unde oculus recipit concursum objectivum saporis & soni, quia deest ipsi intrinseca capacitas & proportio: neque oculo nocturne prædest solare lumen, defectu intrinsece dispositionis: sed intellectus ex parte sui non est saltem proximè completus & intrinsece proportionatus ad actum visionis (aliam naturaliter possit videre DEUM) ergo præter concursum objectivum requirit intrinsecam virtutem, quæ elevetur & confortetur ad elicendam visionem. Imò verò ejusmodi virtus concursus objectivo essentialiter præsupponitur, cum potentia non nisi ut apta & proportionata ejusmodi concursum exigat & admittat, veluti supra notavimus.

5. Confirmatur primò: Intellectus ad assensum supernaturalium fidei, voluntas ad actus supernaturalium sperandi, amandi, &c. indiget habitibus intrinsecis; ergo multo magis ad nobilissimum actum visionis permanenter & quasi connaturaliter elicendum intellectus Beati indiget habitu infuso, quem lumen gloriæ appellamus.

6. Confirmatur secundò: Si sufficeret objectivus concursus DEI absque lumine gloriæ, non esset ratio, cur de facto intellectus viatoris non videret DEUM, ut enim fiat visio, plus non requiritur, quam potentia ex sua parte completa, & sufficiens præsentia objecti; sed si nullum requiritur lumen gloriæ, intellectus ex parte sui habet virtutem completam, nec deest ipsi præsentia Divina essentia per omnia diffusa; non ergo erit ratio, cur DEUM actu non videat. Neque confugas ad denegationem Divini concursus; nam turis sequeretur, quod DEUS, si non contra, certe præter naturam miraculose, & non sine quadam violentia suum concursum denegaret, sicut enim oculus sufficiens virtute instructus connaturaliter exigit visionem objecti intelligibilis sibi debite præsentis, ut miraculo sit tribuendum, si quis operis oculis nil videat in meridie; ita intellectus sufficiens virtute præditus connaturaliter exigit visionem objecti intelligibilis sibi debite præsentis, ut subtractio ejusmodi visionis planè foret miraculosa, & præter naturalis.

§. II.

Officia luminis gloriæ.

7. Ex modo dictis patet, quanam sint munia, & ad quæ lumen gloriæ ex sua natura destinatur.

P. Mezg. Theol. Schol. Tom. I.

Primum est, intellectum elevare & elevare ad ordinem supernaturalem, ejusque activam virtutem complere, cujus doctrinam & expositionem tradit S. Doctor hic. a. 5. in c. *Cum virtus naturalis intellectus creati non sufficiat ad DEI essentiam videndam, oportet, quod ex Divina gratia superaccrescat ei virtus intelligendi. Et hoc augmentum virtutis intellectiva illuminationem intellectus vocamus, & ad 2. tamen requiritur quasi perfectio quadam intellectus confortans ipsum ad videndum DEUM.*

Alterum ipsius officium est, disponere intellectum ad intelligibilem cum divina essentia unionem, cujus rationem simul & explicationem rursus accipe à S. D. hica. 5. *Cum aliquis intellectus videt DEUM per suam essentiam, ipsa essentia DEI sit forma intelligibilis intellectus: unde oportet, quod aliqua dispositio supernaturalis ei superaddatur, ut elevetur in tantam sublimitatem.*

Sed inquis: hypostasim immediatè terminatam 9. turam Divinam, & similiter immediatè lumen gloriæ recipitur in intellectu absque alia prævia dispositione: cur ergo essentia divina in ratione formæ intelligibilis necessariò prærequirit dispositionem? præsertim cum (ut arguit Veckenus) ista intelligibilis unio & ratio formæ non sit proprie dicta, sed potius metaphorica, unde S. D. de Verit. q. 8. a. 3. dicit, *ad hoc, quod DEVS per essentiam videatur, oportet, quod essentia Divina uniatur intellectui quodammodo ut forma intelligibilis: ubi particula quodammodo, teste Barbosa, improprietatem denotat, & fictionem importat.*

Respondeo ad primum, hypostasim ideo esse 10. immediatam terminum nature humanæ, quia facit illam esse & subsistere, quod uti primum est in rebus, ita nullam pro se dispositionem prærequirit.

Ad secundum dico quoque, quod lumen gloriæ 11. per essentiam sit forma dispositiva: ad dispositionem porro non datur dispositio, uti neque ad relationem relatio, ad actionem actio: atqui essentia Divina per modum formæ intelligibilis intellectui unita eundem proximè determinat ad actum vitalem visionis effectivè elicendum, unde prius virtutem proximam & vitam intellectualem supernaturalis ordinis (quæ sine lumine gloriæ non obinetur) ex parte intellectus supponit, quæ absente principium visionis adæquatam constituit non potest.

Ad ultimum dico, quod unio intelligibilis 12. (sicut & ratio formæ) quamvis comparata ad physicam unionem & informationem sit quodammodo & improprie talis, quemadmodum causalitas finis, comparata ad causalitatem efficientis metaphorica dici consuevit: esse tamen verissimam unionem in genere unionis abstractentis ab omni imperfectione. Essentiam quoque Divinam esse verissimè formam intelligibilem, quippe quæ seipsa perfectissimè intellectum videnti perficit, & actuat.

L a

AR

ARTICULUS II.

An per absolutam potentiam possit clarè videri Divina essentia sine lumine gloria?

SUMMARIUM.

1. E doctrina S. Doctoris eruitur implicancia visionis sine lumine gloria.
2. Prima implicancia ex parte intellectus.
3. Secunda ex parte actus.
4. Tertia ex parte essentia.
5. Non potest divina essentia supplere defectum luminis.
6. Sententia de concursu extrinsecus.
7. Impugnatur concursus extrinsecus.
8. Responso de potentia obedientiali proxime activa.
9. Ostenditur adversari doctrine S. Doctoris.
10. Varia absurda eidem impinguntur.
11. Objectio de infinito DEI dominio.
12. Nihil derogatur Divino dominio, cum non uti potest creaturis ad effectus implicatorios.
13. Intellectus nihilominus active insuit.
14. Auctoritas S. Doctoris non favet adversariis.
15. Lumen gloria est in genere habitus.
16. Præstantia cedit soli gratia sanctificantis.
17. Non est formaliter ipsa unio Divina essentia cum intellectu Beati.
18. Lumen gloria intellectui necessarium etiam ad recipiendam visionem.

§. I.

Negativa statuitur.

1. Affirmativam tuentur Suarez l. 2. de Div. Attrib. c. 16. Molina, Vasquez, Amicus. disp. 9. scilicet. 12. Ylamb. disp. 3. a. 6.
- Negativam tenent discipuli S. Thomæ, Salmantic. Philip. à S. Trinitate. Jo. à S. Th. Gonet, Labat, Godoyus, &c.

CONCLUSIO. Nec per absolutam DEI potentiam fieri potest, ut intellectus creatus absque lumine gloria vel transeunter, vel permanenter communicato DEVM videat. ita Thomistæ deducunt ex S. Doct. cit. 2. 2. q. 175. a. 3. ad 2. ubi ex eo, quod intellectus creatus non nisi per lumen gloria DEVM videre possit, infert, etiam S. Paulo in rapto Divinam essentiam videnti, communicatum fuisse lumen gloria per modum passionis transeuntis: quæ illatio nullius esset roboris, si de ordinaria tantum potentia S. Thomas loqueretur. Diceretur enim S. Paulo extraordinario tantum privilegio divinam essentiam vidisse, idèque ordinario luminis auxilio non eguisse.

2. Probatum quoque triplici fundamento Thomistico, & ostensione implicancia. Primò ex parte intellectus. Implicat causam prius esse constitutam in actu secundo, quam primo operandi, & prius operari, quam possit operari; sed intellectus viribus naturæ relictus est impotens ad videndam Divinam essentiam, neque in actu primo visionis constitutus, ergo.

Confirmatur. Impossibile est, ut intellectus eliciat supernaturalem assensum fidei, sine habitu fidei, vel auxilio intrinsecè recepto: ergo idem dicendum de actu visionis.

Secundò ex parte actus. Visio est actus vitalis vitalitate supernaturali: ergo petit ab intrinsecò procedere à principio proximo vitali supernaturali. Consequentia probatur, actus vitalis essentialiter petit procedere à principio proximo conjuncto & vitali; ergo actus vitalis supernaturalis essentialiter petit procedere à principio proximo vitæ supernaturalis. Sublimo: sed intellectus absque lumine gloria non est principium proximum vitæ supernaturale, cum sic non conveniat ipsi alia vitalitas intellectiva, quam quæ sit ordinis naturalis, (aliàs quoque connaturaliter possit videre DEVM) ergo impossibile est, ut ab intellectu destituito lumine gloria procedat actus visionis, qui est essentialiter actus vitæ intellectivæ supernaturalis.

Tertiò ex parte essentia Divina: implicat, ut species intentionaliter sit unita potentia, & concurrat ad actum vitalem, quando potentia non habet proportionatum gradum vitæ, & dispositionem debitam ad ulum talis speciei. Unde exemplo supra insinuato, licet in oculo ponerentur species soni, non tamen essent ipsi intentionaliter unitæ, nec constituerent cum ipso principium auditivum. Et licet in intellectu ponantur species objectorum credibilium, non tamen cum ipso constituerent principium sufficiens ad eliciendum assensum fidei, nisi accederet habitus fidei, atqui sine lumine gloria intellectus non est elevatus ad gradum vitæ, & intellectualitatis supernaturalis: ergo.

Non potest proinde ullà ratione fieri, ut essentia Divina in beatifica visione suppleat defectum luminis. Quo enim modo suppleret? An quòd ipsa id officii præstaret ex parte potentia, quod præstat lumen gloria, quemadmodum in nostra sententia præstat officium speciei impressæ? sed hoc implicat; quia lumen gloria non aliter ad visionem concurrat, quam ut intrinseca virtus potentia, eandem per intrinsecam sui receptionem confortans & elevans ad sufficientem proportionem cum actu visionis, qui modus concurrenti DEO repugnat, quippe involvens rationem formæ intrinsecè receptibilis. Alius longè est concursus speciei, cujus munus non est, per intrinsecam sui receptionem (id enim speciebus creatis non nisi ex accidenti convenit) sed objectivam terminationem potentiam jam ex se intrinsecè proportionatam ultimò complere, & repræsentative perficere. Quod totum, ut ab omni imperfectione & potentialitate remotum, Divina essentia optimo jure convenit.

§. II.

Impugnatur concursus extrinsecus, & potentia obedientialis proxime activa.

Alius dicendi modus communis inter RR. qui potentiam obedientialem proxime activam, cuius

quibus creaturæ congenitam, admittunt, docet, per solum auxilium extrinsecum, sive concursum DEI in genere causæ efficientis luminis gloriae concursum suppleri posse: siquidem DEUS potest per se solum efficientiam cuiusvis causæ creatæ supplere; ut præter Scotum etiam expressis verbis tradit S. Thomas 1. parte. q. 105. a. 2. in c. dicens *erroneum est dicere, DEVM non posse facere per se ipsum, omnes determinatos effectus, qui sunt per quamcumque causam creatam.* Cum igitur visio efficienter procedat ex lumine gloriae, poterit ille influxus à concursu DEI tanquam superioris causæ suppleri.

7. Sed contra hanc opinionem est primò. Ille concursus vel ponit aliquid intrinsecum ex parte intellectus, vel nihil ponit. si nihil: ergo manebit intrinsecè impotens, sicut ante concursum, neque proinde exibat in actum visionis, quem in nulla sua virtute aut actu primo continet. Si aliquid addit ex parte intellectus, illud ipsum jam est aliquid intrinsecè perficiens, & confortans intellectum, quod lumen gloriae intelligitur.

Contra est secundò. Concursus actualis teneret ex parte actus secundi, non primi; & ut ante advertimus, ab ipso actu potentia, si sit simultaneus, non distinguitur: atqui actus secundus essentialiter presupponit primum, & vires intrinsecas ipsius potentia, quas absque aliquo in se intrinsecè recepto nullo modo habet.

Contra est tertio: Vitalitas supernaturalis actus secundi prærequirit vitalitatem supernaturalem actus primi: sed intellectus naturæ viribus relictus cum solo extrinsecò concursu non habet vitalitatem supernaturalem actus primi: ergo visio habens vitalitatem supernaturalem actus secundi, non potest procedere ab intellectu habente solum extrinsecum concursum DEI.

Contra est quartò. Impossibile est, causam intrinsecè mutari, aut elevari sine aliquo in se recepto; sed concursus extrinsecus nihil intrinsecè ponit in causa: ergo per ipsum causam intrinsecè non mutatur aut elevatur. atqui officium luminis gloriae est, potentiam intrinsecè elevare, ut etiam adversarii concedunt; ergo extrinsecus DEI concursus non supplet officium luminis gloriae.

8. Respondente quidem ipsimet intellectui ratione suæ potentia obedientialis proximè activa inefficacitatem partialem & incompletam, quæ seipso effectus supernaturales possit attingere, si à concursu alterius compunctum superioris & supernaturalis compleatur, idque de potentia ordinaria fieri per habitum creati luminis gloriae intrinsecè inherenter; de potentia verò extraordinaria per lumen increatum Divinae essentia extrinsecus assistens.

9. Sed hæc responsio, simulque potentia obedientialis proximè activa partialiter concurrens, cui velut unico fundamento innititur, imprimis aperte contradicit S. Doctori: nam iste 3. contra gentes c. 70. negat in effectibus vires naturæ extrinsecas causam naturalem per modum causæ partialis concurrere. Verba ipsius sunt. *Non se idem effectus causa naturali & Divina virtuti tribuitur, quasi partim à DEO, & partim ab agente naturali fiat.*

Secundò in 1. 2. q. 109. a. 1. in causa naturali ultra suam proportionem operante requirit formam superadditam. *Vnaquæque, inquit, forma indita rebus creatis à DEO, habet efficaciam respectu alicuius actus determinati, in quem potest secundum suam proprietatem, ultra autem non potest, nisi per aliquam formam superadditam.*

Rursum 3. parte q. 62. a. 4. concedit sacramentis novæ legis virtutem intrinsecam ipsis superadditam, quæ eleventur ad gratiæ productionem.

Tandem in qq. disput. q. un: de virt. in com. inquit, *respectu eorum, quæ facultatem naturæ excedunt, habet homo à natura aptitudinem ad recipiendum, Respectu aliorum verò admittit non solum principia receptiva, sed etiam activa.* Ecce quomodo S. Doctor agnoscat potentiam obedientialem passivam, neget verò proximè activam.

Eadem quoque potentia obedientialis activato variis absurdis videtur obnoxia. Nam primò esset, & non esset intrinsecè naturalis. naturalis esset, quia indistincta ab ipsa rei natura & entitate: Supernaturalis esset, quia proximè ordinata ad actus supernaturales, à quibus habitus & potentia specificantur.

Secundò. Esset, & non esset virtus incompleta. Esset incompleta ex hypothesi adversariorum: non esset incompleta sed completa, quia contineret in actu primo totum effectum, siquidem ad illum producendum, ex parte actus primi nullum intrinsecum complementum requirit.

Ideoque esset tertio instrumentaria secundum adversarios, & non esset, quia nulla egeret intrinsecè elevatione, sed tantum concursu partiali, qui non impedit rationem causæ principalis, veluti patet in duobus equis simul eundem currum trahentibus, quorum neuter est alterius instrumentum, quantumvis uterque alterius consortio egeat ad productionem totius effectus.

Quartò: Darentur in rerum natura semina & initia gratiæ, cum isthæc obedientialis potentia esset ipsa rei natura habens vim inchoativam immediate producendi effectus gratiæ.

Quintò. Superflui essent habitus infusi virtutum, donorumque supernaturalium, siquidem omnes actus supernaturales à potentia obedientiali solo extrinsecò concursu DEI adjuva produci possent.

Neque dicas: ideo dari istos habitus, ut per ipsos tanquam per intrinseca principia actus magis connaturaliter eliciantur.

Quid enim magis connaturale, congenitum, & intrinsecum cuilibet, quam propria sua natura, in qua tua illa potentia obedientialis activa consistit? Adde, quòd isti habitus non minus partialiter concurrant ad eliciendos actus, quam concursus DEI extrinsecus, adeoque potentiam obedientialem non magis perficiunt, quam perficeret extrinseca DEI assistentia. Omitto alia ad gratiæ sufficientis, prævenientis, cooperantis necessitatem pertinentia, in qua potentia hujus obedientialis nimis ampla potestas dispensare videtur.

Obijcies primò. Ad infinitum DEI dominium pertinet, ut possit immediate creaturis uti ad producendos supernaturales effectus: ergo datur in creaturis potentia obedientialis immediate

activa sine additione alterius virtutis. antecedens probatur: perfectius est dominium immediatè uti creaturis, tanquam instrumentis Divinæ omnipotentia, quàm uti mediatè: sed non est dene-gandus perfectissimo DEI dominio perfectior modus utendi creaturis: ergo.

Confirmatur. Ad absolutum & perfectissimum DEI dominium pertinet, ut immediatè conservet omnium rerum esse & operationes: ergo ad idem dominium pertinet, ut immediatè utatur creaturis, ceu instrumentis suæ omnipotentia.

12. Resp. primò, hoc argumentum nimium probare, nempe quòd DEUS de facto hoc modo utatur creaturis sine virtutibus superadditis, sicuti de facto immediatè conservat esse rerum: neque enim DEUS potest abdicare perfectionem sui infiniti domini.

Resp. secundò, negando utrumque antecedens: sicut enim non est de perfectione Divini domini, ut producat per creaturas effectum sine actione, quia implicat, ita etiam, ut iis utatur ad producendos effectus excedentes & supernaturales sine virtute operandi, quia etiam implicat operari sine posse & actu primo operandi.

Ad confirmationem disparitas est, quòd actio rerum conservativa sit continuata creatio, quæ à solo DEO est, & esse potest: utus verò creaturarum ad producendos effectus supernaturales DEO convenit, in quantum ipsas ultra suam nativam virtutem elevat, quod sine aliqua virtute intrinsecè superaddita nec esse nec concipi potest.

13. Objicies secundò: si intellectus in se non haberet virtutem partialem incompletam & inchoativam ad eliciendam visionem DEI, non influeret activè in visionem DEI, sed haberet se merè passivè per modum subiecti deferentis, sicut aqua calefacta defert calorem: sed consequens est absurdum: ergo.

Resp. negando sequelam, quia, ut statim pluribus dicitur, intellectus est virtus radicalis ad visionem, eò quòd intra adæquatam ipsius objectum contineatur Divina essentia, ac proinde sit natus perfici per lumen gloriæ ad essentiam Divinam proprio actu attingendam.

§. III.

Corollaria.

14. Colliges primò: autoritatem S. Doctoris n. 6. allegatam non favere potentia obedientiali activa, loquitur enim de illis effectibus, quos DEUS immediatè se solo absque ullo concursu creaturæ potest producere, veluti est motus cor-

porum, de quo illo toto artic. est Sermo. At verò quos effectus DEUS concurrente simul potentia obedientiali producit, non producit se solo. Sed neque adversarii concesserint, actum vitalem, saltem quàm talem, uti est actus visionis, à solo DEO produci.

Colliges secundò: Lumen gloriæ rectè collo-15 cari in prædicamento habitus, quamvis enim in hoc obtineat modum potentia, quòd det simpliciter posse; in eo tamen, quòd non se habet indifferenter ad bonè vel malè, sed ab intrinseco ad optimam operationem subiectum determinat, & disponit, intra habitus definitionem continetur.

Colliges tertio: Lumen gloriæ præstantiorem¹⁶ esse habitum, quàm sint habitus omnium donorum supernaturalium, præterquam gratia sanctificantis. Ratio primi est, quòd sit principium actus perfectissimi, nempe visionis, & participatio nobilioris perfectionis, nempe intellectualitatis Divinæ. Ratio secundi est, quòd radicale principium visionis, ut est gratia, præcellat proximo, ut est lumen, & ratio naturæ sit perfectior, quam principium formale operandi: sed gratia est participatio Divini intelligere sub ratione naturæ & primæ radicis; lumen gloriæ verò sub ratione principii proximi: ergo.

Colliges quartò: Lumen gloriæ non esse for-17 maliter unionem essentia Divinæ cum intellectu Beati. Ratio est primò: quia cum actus & potentia ad se mutuo cum debitis requisitis sunt proportionata, se ipsis uniantur absque vinculo intermedio (ut suppono ex Philosophia) sed intellectus dispositus lumine gloriæ est proportionatus ad actum Divinæ essentia, tanquam forma ex se infinite intelligibilis: ergo immediatè se ipsis uniantur. Secundò: unio debet se tenere ex parte utriusque extremi uniti: sed lumen gloriæ non tenet se ex parte essentia Divinæ, neque ipsam ullà ratione afficere & determinare potest: ergo.

Colliges quintò: Lumen gloriæ non tantum¹⁸ esse necessarium intellectui ad eliciendam, sed etiam recipiendam DEI visionem, cum iste non modò in ratione principii, sed etiam subiecti sit improporionatus visioni. Neque iterum obtundas paritatem à lumine gloriæ, quòd nullam sibi præviam dispositionem requirit: ut enim sup. insinuavi, dispositionis non est dispositio: unde quia lumen gloriæ est ipsa dispositio & elevatio in vitam supernaturalem, nullam præviam sui dispositionem requirit. Ipsa verò visio non est dispositio, sed perfectio vitalis potentia in proportionato vitæ gradu confluit.

ARTICULUS III.

Quomodo lumen gloriæ cum intellectu concurrat ad visionem?

S U M M A R I A.

1. Quorundam antiquorum sententia refelluntur.
2. Diversitas sententiarum.
3. Astringitur intellectui activus influxus in visionem.
4. Astringitur influxus principalis.
5. Differentia inter influxum instrumentalem & principalem.
6. Impugnatur causalitas partialis.
7. Quo.

7. Quomodo SS. PP. intelligant vocem instrumenti.
 8. Quomodo causa principalis per propriam virtutem operetur.
 9. Quomodo intellectus agat ut elevatus.
 10. Qualis sit virtus radicalis ad eliciendam visionem?
 11. Sufficit ad actum vitalem, ut sit à principio intrinseco remotè.

§. I.

Rejctis aliis Thomistica sententia statuitur.

1. Nequorum quorundam opinio fuit, intellectum beati in visione, sicut & lumen gloriæ otiosum desiderare, & absque activo influxu passivè Divinam essentiam & intellectionem in se recipere, eaque increatâ visione DEI videntem denominari. Contra quos ex illo Joa. 17. *Hæc est vita æterna, ut cognoscant te &c.* communiter Theologum hic, tum in 1. 2. deducunt, visionem beatorum, non esse actum visionis increatæ & Divinæ, cum alioquin neque cognitio, neque vita beatorum rectè diceretur. Nominale sentiebant, visionem quidem esse actum creatum ipsius videntis, qui tamen à solo DEO ex intellectu videntis educeretur, intellectu & lumine gloriæ nihil activitatis ad ipsum conferente. Nec minus ista sententia communiter rejicitur, quippe quæ non vitali sed mortuo quodam modo visionem in intellectu poneret, hoc ipso S. Script. textui contraria.

2. Certum igitur inter Theologos est, visionem esse actum vitalem ab intellectu beati effectivè procedentem. Quod ipsum tamen diversimode explicatur. Quidam dicunt, adæquatam principium visionis esse solum lumen gloriæ, intellectu se habente per modum subjecti deferentis.

Secunda, quam habet Salas 1. 2. tract. 2. disp. 7. se. 5. & Franc. de Lugo disp. 12. c. 4. dicit, intellectum per suam naturalem virtutem, ut associatam lumini gloriæ, immediatè & partialiter influere in visionem.

At tertio Suarez to. 3. puncto 1. disp. 22. Se. 1. negat hæc efficiaci naturali, docet intellectum per potentiam obedientialem proximè activam instrumentaliter concurrere ad eliciendam clarâ visionem.

Quartò Thomistæ, quamvis in modo loquendi subinde diversi, in commune affirmant, è lumine gloriæ, tanquam virtute proxima adæquata, & ex intellectu tanquam virtute remota radicali (quam Godoyus etiam appellat proximam in ratione potentia) constitui unum adæquatam principium non instrumentaliter, sed principaliter, non per duos partiales, sed unum indivisibilem influxum producens actum visionis.

3. **CONCLUSIO. I.** *Intellectus in visione activè influat.* Probatum primò ex Tridentino, ubi Sess. 6. can. 4. dicit, quòd liberum arbitrium non morè passivè, sed activè se habeat in ordine ad actus supernaturales; ergo idem dicendum de intellectu; cum pat sit ratio.

Probatum secundò ex S. Th. a. 5. ad 1. dicente, quòd intellectus fiat potens ad intelligendum, per modum, quo potentia fit potens ad operandum per habitum; sed utique potentia cum habitu concurrat activè ad operandum: ergo & intellectus cum lumine gloriæ.

Probatum tertio ratione. Actus intrinsecè vitalis debet procedere à principio propriè vitali, ut quod: sed nisi intellectus activè influeret, visio non procederet à principio vitali ut quod: quia lumen gloriæ se solo est qualitas ab extrinseco infusa, neque fluit ex natura videntis tanquam principio vitæ radicali, adeoque ut sic non est vitale ut quod: sed nec anima posset per solum lumen gloriæ vitaliter ut quod operari: siquidem ipsa non immediatè recipit lumen gloriæ, nec nisi mediantibus suis potentiis operatur: ergo necesse est, ut etiam ipse intellectus activè influat.

CONCLUSIO II. *Intellectus non ut causa instrumentalis, sed ut principalis influat in visionem beatificam, quatenus intra proprium objectum confortatur & elevatur per lumen gloriæ.* Ita communis Thomistarum contra Suarez,

Probatum. De ratione cause vitalis est, ut perficiatur à proprio actu vitali intra gradum vitæ proprium & adæquatam objectum, sed intellectus est causa vitalis visionis: ergo est de ratione ipsius, ut perficiatur à visione intra proprium vitæ gradum, atque objectum adæquatam: atqui istud cause tantum principali, non instrumentali convenire potest: ergo intellectus principaliter non instrumentaliter influat in visionem. major videtur certa: nam ideo actus vitalis est à principio vitæ conjuncto, quia perficit intrinsecè ipsum principium, à quo procedit: sed non perficeret, nisi illud circa objectum adæquatam, à quo specificatur, & quod est finis ipsius intrinsecus, perficeret, ideo si v. g. oculus corporeus instrumentaliter assumeretur ad producendam aliquam cognitionem, non ideo illam modo vitali, sed modo non vitali produceret; quia illa cognitio non perficeret oculum intra proprium objectum & gradum vitæ.

Subsumptum quoque probatur. De essentia instrumenti est, agere, ut motum ab extrinseco movente, & applicari ab eodem ad finem & objectum non ipsi instrumento, sed causa principali proprio, adeoque excedentem adæquatam spheram suæ activitatis, qua de causa id, à quo primò incipit motus & actio, non est instrumentum, sed causa principalis. Unde S. D. 3. p. q. 62. a. 4. in c. *instrumentum non operatur, nisi in quantum est motum à principali agente, quod per se operatur.* Et 3. contra gentes c. 12. *quod ab altero tantum agitur, rationem instrumenti habet, quod verò per se agit, habet rationem cause principalis agentis:* atqui, ut dictum, causa vitalis non extra limites suæ spheræ & objecti extrinseco agenti defertur; sed intra proprium objectum vitaliter à suo actu perficitur: & sic etiam intellectus DEUM videns in suo esse vitæque intelligibili vel maximè per divinæ essentia visionem perficitur: neque per lumen gloriæ subordinatur alicui extrinseco agenti; non enim per beatificam visionem se DEUS, sed ipsimet Beati DEUM vident;

vident; intellectus quoque per visionem extra latitudinem entis intelligibilis ne utiquam evagatur, sed perficitur & confortatur intra latitudinem entis & veri intelligibilis, adeoque de ratione causæ vitalis, & consequenter intellectus videntis DEUM est, esse causam principalem sui actus.

Confirmatur primò. Instrumentum non ab intrinseco movetur ad actionem instrumentariam: intellectus ab intrinseco movetur ad visionem: ergo non est instrumentum ipsius. Secundò. Per lumen gloriæ intellectus collocatur permanentemente in gradu intellectualitatis divinæ, ut visio quasi connaturaliter ab ipso procedat: contra virtus instrumentaria solet esse transiens: ergo intellectus per lumen gloriæ instrumentaliter non operatur.

6. CONCLUSIO III. *Intellectus & lumen gloriæ non concurrunt ad visionem per modum duarum causarum partialium, ita ut visioni quoad vitalitatem intellectus, quoad supernaturalitatem respondeat lumen gloriæ: sed influunt per modum unius indivisibilis principii adequati: ita ut intellectus se habeat tanquam virtus radicalis & remota; lumen autem gloriæ tanquam virtus proxima videndi DEUM.*

Ratio est primò. Quando nihil est in effectu divisibile & assignabile, quod potius ab hoc, quam alio principio procedat, tunc effectus indivisibiliter procedit ab utroque simul sumpto, tanquam ab uno totali principio; sed in visione nihil est divisibile & assignabile, quod soli intellectui, vel lumini gloriæ debeatur: ergo clara DEI visio ab intellectu elevato per lumen gloriæ tanquam ab uno indivisibili adequato principio procedit. Minor probatur: perfectiones visionis sunt vitalis intelligibilis & supernaturalis; sed istæ non sunt separabiles, aut diversis principiis seorsum assignabiles. ergo minor rursus probatur: nam tunc sunt separabiles, quando vitalitas visionis est indivisibiliter supernaturalis, & supernaturalitas est vitalis: sed ita se res habet in visione, ergo.

Ratio est secundò. Si intellectus partialiter influeret in visionem, quatenus est intellectus vitalis, non instrumentaliter, sed principaliter per potentiam naturalem, non obedientialem influeret. consequens est contra adversarios, ergo. Sequela probatur: quia vitalitas intelligibilis non est extra limites activitatis intellectualis, sed continetur intra nativas vires ipsius. Superest ergo, ut sicut visio est indivisibiliter actus vitæ supernaturalis; ita etiam indivisibiliter procedat à principio vitali supernaturali, quod est intellectus elevatus per lumen gloriæ.

§. II.

Solvuntur objectiones.

7. **O**bjicies primò, authorit. SS. PP. qui liberum arbitrium solent appellare instrumentum divinæ gratiæ. Et S. Doct. qui 2. 2. q. 173. a. 4. dicit, mentem Prophetæ à Spiritu S. moveri sicut instrumentum: ergo à pari idem dicendum de intellectu videntis DEUM.

Responder S. Doct. q. 24. de ver. a. 1. ad 5. sui Sanctorumque PP. luculentus interpres, vo-

cem instrumenti laiori & minus propria significatione ibi accipi. ait enim: *magis communiter instrumentum dicitur, quidquid est movens ab alio movetur, sive sit in ipso principio sui movens sive non: quæ ratione omnes creatura dici possunt instrumenta DEI, quia moventur ut mota à primo movente.* Ad rationem vero instrumenti proprie dicti requiritur, ut motus alterius causa sit ipsi rota ratio agendi, quod non reperitur in presenti.

Objicies secundò. Causa principalis per propriam virtutem operatur, non alienam: sed intellectus concurret ad visionem non per propriam virtutem, sed alienam.

Resp. causa principalis operatur per propriam virtutem, hoc est, quæ sit perfectiva ipsius intra proprium objectum, concedo; quæ tantum sit ex propriis principiis, nego. Sed intellectus dicit visionem per virtutem alienam, hoc est, extrinsecus infusam concedo; non perfectivam sui intra rationem proprii objecti, nego minorem & consequentiam.

Objicies tertio. Causa quæ agit, ut elevata ad producendum effectum proprias vires excedentem, est instrumentum: sed ita se habet intellectus in visione, ergo.

Resp. primò. Instrumentum est, quod agit ut elevatum ultra limites proprii objecti, concedo; intra illas, nego. Secundò. Agit ut elevatum; ita ut elevatio sit ipsi tota ratio agendi tam remota quam proxima, conc. solum proxima, nego. Sed ratio agendi tantum proxima est lumen gloriæ, conc. tam proxima quam remota, nego minorem & consequentiam. Et ita visio beatifica excedit virtutem intellectus proximam, nego; remotam & radicalem, concedo.

Si dicas: Hæc ipsa virtus radicalis nil aliud est, quam potentia obedientialis, quæ rem non extrahit à ratione instrumenti. Resp. esse potentiam obedientialem vitalem & mediata activam, non potentiam obedientialem nec mediata nec immediate activam, & passivam tantum. ista constituit actionem instrumentalem; illa principalem.

Ratio diversitatis est: quod potentia vitalis obedientialis elevatur per virtutem completam, in ordine ad actus proprios intra proprium adequatum objectum elicendos, quæ de causa immediate formam perfectivam, & hæc mediante obedientialiter respicit actus supernaturales. Contra potentia obedientialis merè passiva tantum elevatur, per virtutem incompletam, ut sua operatione causæ principali deserviat ultra proprium finem & objectum.

Objicies quartò. Actus vitalis quæ talis debet provenire à principio intrinseco, non extrinseco: sed lumen gloriæ est principium extrinsecum; ergo actus vitalis visionis ratione suæ vitalitatis non à lumine gloriæ, sed ab intellectu provenit.

Resp. Actus vitalis quæ talis debet provenire à principio intrinseco, vel proximè, vel remotè, conc. semper proximè nego. ergo ratione suæ vitalitatis non potest esse à lumine gloriæ, remotè tanquam à virtute radicali & elevabili, conc. proximè, & tanquam à virtute elevante, sic nego.

Sed

Sed inquis. Visio secundum substantiam actus differt ab omni alio actu, sed hanc differentiam habet à sola potentia intellectiva: ergo hæc sola immediatè influit in substantiam visionis.

Resp. negando minorem: est enim actus visionis substantialiter supernaturalis, unde quod ab omni alio differat, non accipit à sola potentia intellectiva, sed ab ipsa ut elevata per lumen gloriæ.

DISPUTATIO IX.

DE

Ipso actu visionis.

Principiis tam ex parte potentie, quam ex parte obiecti modò consideratis, progredimur ad ipsum actum visionis, cuius proprietates & accidentia, nempe perfectionem & intensiorem, mensuram, ac durationem in præsentis disquirimus.

ARTICULUS I.

Unde proveniat inæqualitas visionis?

SUMMARIUM.

1. Datur inæqualitas visionis.
2. Quæ non est essentialis, sed accidentalis.
3. Intellectus Angelicus & humanus in ordine ad visionem non sunt principia specie distincta.
4. Duplex sententia, Scoti, & D. Thomæ.
5. Defenditur, inæqualitatem visionis adæquatè referri: in inæqualitatem luminis.
6. Absurda opposita sententia.
7. Exponitur auctor. S. Doctoris.
8. Causa tantum materialiter nobilior non producit nobiliorem effectum.
9. Si due cause aque proximè concurrunt, tunc alterius excessus parit excessum in effectu.
10. Intellectus major perfectio naturalis non gignit perfectiorem assensum fidei.

S. I.

Præsupposita.

Suppono primò tanquam de fide certum, quod visio beatifica non sit æqualis in omnibus Beatis, prout definitum est à Conc. Florent. in Decreto unionis dicente: *juxta meritum diversitatem unus alio perfectius videt divinam essentiam.*

Deducitur ex illo 1. Cor. 15. *Stella differt à stella in claritate.* & Jo. 14. *in domo Patris mei mansiones multe sunt, ut nimirum, velut exponit D. Aug. tr. 67. in Jo. mansionem pro suo quisque merito accipiat.* Sicut ergo diversa sunt Beatorum merita, ita & gloria, seu visio beatifica.

Suppono secundò. Hanc inæqualitatem non esse specificam & essentialem, sed accidentalem juxta majorem intensiorem & extensionem. Nam idem formaliter principium & obiectum reperitur, in cujuslibet Beati visione: principium quippe partim dispositivum, partim effectivum ex parte subjecti est lumen gloriæ, quod est ejusdem rationis in omnibus Beatis; principium ex parte obiecti, ipsumque obiectum formale specificum est essentia divina quæ talis.

R. P. Mezg. Theol. Schol. Tom. I.

Dices: Actus, qui procedunt à principis specie distinctis, sunt specie distincti, sed visio Angeli procedit ab alio specie principio, quam visio animæ beatæ: siquidem intellectus Angelicus & humanus specie distinguuntur: ergo visio Angeli specie distinguitur à visione animæ vel hominis.

Resp. primò. Actus qui procedunt à principis proximis specie distinctis sunt specie distincti, conc. à remotis, nego. sed visio Angeli procedit ab alio specie principio remoto, quæ visio animæ beatæ: conc. proximò, nego minorem & consequentem.

Resp. secundò. negando minorem, & probationem distinguo: intellectus Angelicus secundum potentiam naturalem specie distinguitur ab intellectu humano, conc. secundum potentiam obedientialem, nego. nam in ratione virtutis remotæ & elevabilis ambo intellectus omnino conveniunt.

Adde quod intellectus humanus non elevetur ad videndum DEUM secundum gradum suum specificum, sed genericum intellectus ut sic, secundum quem non differt, sed convenit cum Angelo.

Restat igitur ut accidentaliter distinguantur, in quantum nempe una visio vel intensivè propter majorem claritatem, vel extensivè propter plurium obiectorum in divina essentia perceptionem est perfectior altera.

Controversia tamen est, an ista inæqualitas visionis solum oriatur ex diversitate luminis gloriæ, ita ut quò istud est perfectius, tantò perfectior sit visio; vel an etiam oriatur ex majore perfectione intellectus, ita ut perspicacius acumen ingenii, majorque subtilitas intellectus conducat ad perfectionem visionem? Hanc posteriori opinionem Scotus; illam priorè cum sua Schola amplectitur D. Thomas hic a. 6. ad 3. dicens. *Diversitas videndi DEUM erit per di-*

M

ver-